

Tarinatiinu

Heinätalkoot Petäjävedellä 1960-luvulla

”Mopo on aika ratkaiseva peli maailman aukeemisessa.” Minun maaseutuni – Näyttely lapsuuden ja nuoruuden kokemuksista maaseudulla avautuu Sarka-museolla

Julkaistu 9.10.2024

Minun maaseutuni on Suomen maatalousmuseo Saran uusi vaihtuva näyttely, joka kertoo lapsuuden ja nuoruuden kokemuksista maaseudulla 1950-luvulta aina tähän päivään asti. Näyttelyn teemat ovat kummunneet Jyväskylän yliopiston ja Sarka-museon yhteisestä *Minun*

maaseutuni -tutkimushankkeesta, jossa on tarkasteltu suomalaisten maaseutusuhdetta ja kyselty ihmisten maaseutuun liittyviä kokemuksia, muistoja ja tunteita. Haastattelujen ja kirjoitettujen muistojen lisäksi osallistujat ovat voineet kuvata ajatuksiaan myös valokuvien avulla.

”Pian tulee 52 vuotta siitä, kun jätin lapsuuskotini ja maaseudun taakseni. Se oli iso askel ja riensin kohti tulevaa innoissani. Jenkkikassin sanko hikosi kädessäni, siinä oli mitä sain mukaani. Tunsin itseni kovin aikuiseksi. Täyttäisin parin viikon kuluttua viisitoista vuotta.” (Nainen s. 1954)

Minun maaseutuni -hankkeelle muistojaan jakoivat niin maaseudulla kuin kaupungeissa asuvat. Moni oli viettänyt lapsuutensa ja nuoruutensa maaseudulla, mutta muuttanut kaupunkiin opiskelun tai töiden perässä. Joku oli myös palannut takaisin maaseudulle kaupungissa vietettyjen vuosien jälkeen tai asunut siellä koko ikänsä. Korona-aika sai monet pohtimaan omaa suhdettaan maaseutuun ja osa kuvasikin itseään monipaikkahenkilöiksi, sillä he jakoivat aikansa maaseudun ja kaupungin välillä. Maaseutu voi olla tärkeä ja merkityksellinen, vaikka siellä ei asuisi. Suomalaisista 72 % asui kaupungeissa vuonna 2022, mutta 70 % koko maan asukkaista identifioitui maalaiseksi tai sekä kaupunkilaiseksi että maalaiseksi.

Minun maaseutu -näyttelyn temaksi valikoitui lapsuus ja nuoruus maaseudulla, sillä monet tutkimushankkeeseen osallistuneista ihmisistä kertoi erityisesti juuri lapsuuden ja nuoruuden aikaisista kokemuksistaan maaseudulla. Aihe kirvoitti paljon nostalgisia, lämpimiä ja iloisia muistoja, mutta myös raskaammat kokemukset nousivat esiin. Koulunkäynti, työnteko, leikit, vapaa-ajan harrastukset, maaseudun eläimet, mutta myös ympäröivä luonto ja monet muut teemat ovat keskeisesti esillä niin ihmisten muistoissa kuin Minun maaseutuni -näyttelyssä.

Kuva: Jernvall, Anna-Liisa. Helsingin kaupungin museo.

”Peruskouluni kuusi ensimmäistä luokkaa kävin pienessä kyläkoulussa. Koulun oli matkaa 3 km, jonka yleensä pyöräilin tai kävelin ja talvella pääsin koulutaksin kyytiin. Kirkonkylän kouluun siirryttiin luokalle 7 ja sinne kuljettiin linja-autolla. Oltiin olevinaan tosi isoja, kun linjuri kävi entisen kyläkoulun pihalla kääntymässä jättäen sinne ”pikkukersoja” kouluun.” (Nainen s. 1968)

Koulunkäyntiä maaseudulla ovat leimanneet pitkät koulumatkat. Eri aikoina kouluun on kuljettu jalkaisin, hiihtäen, pyörällä, mopolla, koppimönkijöillä, mutta myös busseilla, junilla ja koulutakseilla. Maaseudun nuoret ovat joutuneet usein myös pohtimaan jo ennen täysi-ikäistymistä muuttoa pois kotoa, sillä jatko-opintomahdollisuuksia ei ole välttämättä lähellä.

Bussipysäkillä maalaismaisemassa 1964. Kuva: Kanerva, Teuvo. Museoviraston Historian kuvakokoelma.

”Maaseuvulla semmosen ruumiillisen työn ja kädentaitojen arvostaminen oli ihan erilaista kun mitä taas kaupunkilaisilla.” (Mies s. 1986)

Monissa muistoissa kuvataan lapsuuden ja nuoruuden työntekoa ja aihe on esillä myös näyttelyssä. Etenkin varhaisemmissa muisteluissa työ oli keskeisessä roolissa. Muistot eivät olleet vaan positiivisia vaan mukana on myös aineistoa, joka kertoo esimerkiksi hyvin nuorena vaaditusta ankarasta työnteosta. Tämä on jättänyt niin fyysisiä kuin henkisiäkin jälkiä. Usein kuitenkin lapsuuden ja nuoruuden työntekoa muistellaan vuosia myöhemmin enimmäkseen hyvällä. Harvemmin enää nykynuorilta maaseudulla oletetaan samanlaista työpanosta kuin sotien jälkeisessä Suomessa, mutta edelleen ahkeruus, työnteko ja itsetekeminen ovat tärkeitä arvoja.

”Lapsuus- ja nuoruustalvina lunta riitti! Veljet ja serkut kolasivat joen rantaan luistelupaikan, jonne kerääntyi aina paljon kylän poikia pelaamaan jääkiekkoa. Hiihtoladut tehtiin itse, samoin lumimajat, joiden rakentamiseen tosin saatiin isojen veljien apua.” (Nainen s. 1962)

Lapset lumileikissä 1965. Kuva: Kanerva, Teuvo. Museoviraston Historian kuvakokoelma.

Nuoruus ei ole vain pelkkää koulunkäyntiä ja työntekoa, joten näyttelyssä ovat esillä myös vapaa-ajanvietosta kertovat muistot. Leikit, tanssit, musiikki ja urheilu ovat olleet osa lasten ja nuoren arkea ennen ja nyt. Leluja on tehty itse ja haaveiltu muotileluista. Haastatteluisissa ja kirjoituksissa muistelijat ovat kuvanneet, miten lapsuus ja nuoruus maaseudulla on jälkikäteen tuntunut vapaalta. Leikkiä sai vanhemmaksi nukeilla ja keppihevosilla nolostumatta, kun kukaan ei ollut näkemässä. Maalla sai liikkua vapaasti luonnossa, mutta samalla opittiin ottamaan vastuuta itsestä ja omasta tekemisestä.

”Lapsena ja nuorena mummuloissa käydessäni ja puuhastellessani sain kokea maaseudun vieraanvaraisuutta, maan- ja luonnonläheisyyttä. Siellä opin myös monia taitoja, joita olen myöhemmin tarvinnut omassa elämässäni: kasvimaan hoito, perunan istutus ja nosto,

marjastus ja sienestys, puiden pilkkominen ja kantaminen, lehmien lypsämisen kokeilu käsin ja haravointi sekä heinän seivästys.” (Nainen s. 1956)

Maaseutu on tärkeä myös muille kuin siellä asuville. Läheinen suhde maaseutuun voi syntyä esimerkiksi isovanhempien tai muiden sukulaisten luon maalla vietetystä ajasta ja ylisukupolvisista muistoista. Suomessa on yli puoli miljoonaa kesämökkiä, joten maaseutu on voinut tulla tutuksi myös mökkeilyn kautta.

”Minulla oli oma lemmikkivasikka n. 8-vuotiaana. Valitsin sen, koska se oli niin nätin näköinen. Se oli tavallaan minun omani. Kävin sitä aina silittämässä ja laitoin punaisen kaulapannan. Kuljetin sille kesällä aina ruohoa ja heinää.” (Nainen s. 1950-luvulla)

Luonto ja eläimet yhdistetään usein maaseutuun. Monia maaseutumuiistoja siivittävät tarinat ja väkevät aistimuistot kotieläimistä: lehmistä, hevosista, sioista, kanoista, lampaista sekä myös kissoista ja koirista. Monet muistelevat myös vuodenaikojen vaihtelua lintujen kautta. Kuoveja, kottaraisia, pääskysiä, kurkia. Moni on myös huomannut, miten äänimaisema on muuttunut eikä lapsuuden tuttuja ääniä enää kuulu samalla tavalla kuin ennen. Maaseudusta muistellaan myös avaruutta, tähtitaivasta, ukkosmyrskyjen voimaa, kevättulvia, vähentyneitä perhosia.

Tervetuloa tutustumaan ajankohtaiseen, innostavaan ja inspiroivaan näyttelyyn. Vierailulla voi sukeltaa lapsuuden ja nuoruuden maaseutuun. Näyttely antaa myös ajateltavaa pitkäksi aikaa ja soveltuu erinomaisesti kaikenikäisille ja kaikilla aisteilla koetuksi kokonaisvaltaiseksi kulttuurielämykseksi.

Tervetuloa näyttelyyn!

Minun maaseutuni – Näyttely lapsuuden ja nuoruuden kokemuksista maaseudulla on esillä Sarka-museolla 11.10.2024-11.1.2026.

Kirjoittaja Maria Vanha-Similä toimii tutkijatohtorina Jyväskylän yliopiston Minun maaseutuni -hankkeessa.

Lue lisää hankkeesta: www.minunmaaseutuni.fi

© DigiSarka

Suomen Maatalousmuseo Sarka
Vanhankirkontie 383
32200 LOIMAA